

Klaus Lüdicke. *Eherecht. Canones 1055-1165.* Essen 1983 ss. 190.

Autor, sędzia sądu biskupiego w Münster, jako pierwszy w RFN opublikował komentarz do prawa małżeń-

skiego. Rękopis został zakończony już w lutym 1983 r. Autor postawił sobie za cel zapoznanie czytelników z nowym

prawem małżeńskim według swojego rozumienia i dlatego nie powołuje się w swej pracy na żadną literaturę. Natomiast skrętnie notuje wszelkiego rodzaju powiązania z prawem małżeńskim świeckim, szczególnie z prawem obowiązującym w RFN. Zaznacza, że chce podać przede wszystkim treść prawną przepisów nie zajmując się *per longum et latum* aspektem teologicznym pewnych zagadnień. Nie oznacza to jednak, że pomija postawy teologiczne zawarte w konstytucji soborowej *Gaudium et spes*. Nie zamyka oczu na przemiany socjologiczne małżeństwa wynikające z zanikania rodziny wielopokoleniowej i powstawania małżeństw i rodzin jednopokoleniowych, w których mniej uwagi zwraca się na stosunki prawne istniejące między rodzicami, rodzeństwem czy krewnymi, a na pierwszy plan wysuwa się szczęście osobiste, wzajemne zaufanie i harmonijne współżycie.

Autor omawia po kolei wszystkie kanony tego działu Kodeksu prawa kanonicznego. Interpretuje osobno każdy kanon zwracając jedynie uwagę na powiązania treści prawnych zarówno prawa kanonicznego, jak i świeckiego. Na początku umieszcza zawsze tekst łaciński kanonu, którego celowo nie tłumaczy, czekając na tłumaczenie oficjalne. Wykładnia kanonu mieści się najczęściej na jednej stronie. Jeżeli brak jest treś-

ci, strona u dołu pozostaje czysta. Jeśli interpretacja zajmuje więcej stron, ostatnia strona, jeżeli nie jest wypełniona treścią do końca, również pozostaje czysta. Autor chce w ten sposób dać miejsce dla osobistych notatek czytelnika. Bardziej szczegółowo omówiony jest konsens małżeński (s. 81-84), niezdolność psychiczna (s. 85-88). Dużo też uwagi poświęca wykładni kan. 1101 o domniemaniu zgodności zewnętrznego wyrażenia woli z wewnętrznym nastawieniem woli oraz całkowitym i częściowym wykluczeniu małżeństwa, elementu istotnego lub istotnej właściwości. Zamiarem Autora jest to, by książka była komentarzem dla studium i praktyki. Studium może polegać tylko na zapoznaniu się z poglądami Autora wyrażonymi w książce, na innych bowiem autorów zupełnie się nie powołuje. Natomiast jeśli chodzi o praktykę, to Autor przede wszystkim ma na względzie praktykę sądownictwa kościelnego. Nie znajdziemy jednak żadnego odnośnika do jurysprudencji kościelnej. Książka z pewnością pozwoli na lepsze zrozumienie zwłaszcza trudniejszych tekstów prawnych, a liczne odnośniki do poszczególnych kanonów pozwolą na syntezę poszczególnych zagadnień.

Ks. Jerzy Grzywacz